

УДК 78.071.1(438)Гор:78.03(477.54-25)“190”](045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-1-47>

Ірина КОЗЕНЯШЕВА,
orcid.org/0009-0004-6792-5128
викладач кафедри оркестрових інструментів
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) irinaocds@gmail.com

Євген КОЗЕНЯШЕВ,
orcid.org/0009-0000-5054-3239
старший викладач кафедри оркестрових інструментів
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) yevhen_kozeniashev@xdak.ukr.education

ХАРКІВСЬКИЙ ПЕРІОД ПОЛЬСЬКОГО КОМПОЗИТОРА КОСТЯНТИНА ГОРСЬКОГО

В статті розглядається один з періодів творчого шляху видатного діяча польського походження міста Харкова на початку 20 століття Костянтина Горського, який зробив свій вагомий внесок у розвиток музичної культури міста того часу. Його розмаїтий талант і активна громадська діяльність привносили в музичну атмосферу міста дух польського романтизму і любові до Батьківщини. Власне музичні твори, що були написані їм у цей час у Харкові, і складають найкращий доробок його мистецтва, який не вдалося ані повторити ані збільшити після повернення до Польщі.

Актуальність дослідження зумовлена унікальністю творчої особистості Костянтина Горського, польського композитора, розквіт творчості якого припадає на його харківський період життя. Крім композиторської, його виконавська діяльність як скрипаля, педагогічна як викладача Харківського музичного училища і активна діяльність як парафіянина римо-католицької церкви стали вагомим внеском у створенні у Харкові характерної демократичної атмосфери.

Метою статті є розкриття цінності творчого доробку митця для розширення обізнаності про цього музиканта і діяча, уродженця Литви, який майже тридцять років свого життя і діяльності музиканта виконавця, композитора і педагога присвятив служінню харківській богемі.

Результати досліджень надають можливість поглиблення знання про об'єктивний стан музичного життя у місті Харкові і роль представників національних меншин, що мешкали на цій території у той період, в його розвитку і розмаїтті. Приклад життя Костянтина Горського в контексті подій, що відбувалися навколо нього, дає більш глибоке розуміння впливу об'єктивних обставин на долю конкретної творчої особистості і трагедію загублення себе художника-артиста у часи розлому і хаосу, якими були роки після Революції 1917 року.

Ключові слова: Костянтин Горський, Харків, польський композитор, громадський діяч, скрипаль, педагог, Революція 1917 року, повернення, Польща.

Iryna KOZENIASHEVA,
orcid.org/0009-0004-6792-5128
Lecturer at the Department of Orchestral Instruments
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) irinaocds@gmail.com

Evhen KOZENIASHEV,
orcid.org/0009-0000-5054-3239
Lecturer at the Department of Orchestral Instruments
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) yevhen_rozeniashev@xdak.ukr.education

KHARKIV PERIOD OF POLISH COMPOSER KONSTYANTYN GORSKI

The article examines one of the periods of the creative path of an outstanding figure of Polish origin from the city of Kharkiv at the beginning of the 20th century, who made a significant contribution to the development of the city's musical culture at that time. His diverse talent and active social activities brought the spirit of Polish romanticism and love for the Motherland into the musical atmosphere of the city. The musical works he wrote during this time in Kharkiv constitute the best achievements of his art, which he was unable to repeat or expand upon after his return to Poland.

The relevance of the study is due to the uniqueness of the creative personality of Konstantin Gorsky, a Polish composer, whose creativity flourished during his Kharkiv period of life. In addition to his composing, his performing activities as a violinist, his pedagogical activities as a teacher at the Kharkiv Music School, and his active work as a parishioner of the Roman Catholic Church made a significant contribution to creating a characteristic democratic atmosphere in Kharkiv.

The purpose of the article is to reveal the value of the artist's creative work in order to expand awareness of this musician and figure, a native of Lithuania, who dedicated almost thirty years of his life and activity as a musician, performer, composer, and teacher to serving Kharkiv bohemia.

The results of the research provide an opportunity to deepen knowledge about the objective state of musical life in the city of Kharkiv and the role of representatives of national minorities who lived in this territory at that time in its development and diversity. The example of the life of Konstantin Gorsky in the context of the events that took place around him provides a deeper understanding of the influence of objective circumstances on the fate of a specific creative personality and the tragedy of the artist's loss of self in times of rupture and chaos, which were the years after the 1917 Revolution.

Key words: *Kostyantyn Gorsky, Kharkiv, Polish composer, public figure, violinist, teacher, The Revolution of 1917, return, Poland.*

Постановка проблеми. Місто Харків наприкінці XIX початку XX століття – це розвинений центр культурного та художнього життя, де зосредилися численні вихідці з польських земель та існувала польська діаспора. Власне на цей період припадає найплідніший період творчого шляху видатного діяча польського походження Костянтина Горського, який мешкав у Харкові у той час, створюючи свої найкращі музичні твори, чим зробив вагомий внесок у розвиток музичної культури міста. Власне музичні твори, що були написані їм у цей час у Харкові, і складають найкращий доробок його мистецтва, який не вдалося ані повторити ані збільшити після повернення до Польщі.

Аналіз досліджень. На сучасному етапі найбільш ґрунтовною працею, що висвітлює тему життя і діяльності К. Горського у м. Харкові наприкінці XIX початку XX століття, є праця Едварда Вроцького «Konstanty Gorski. Życie i działalność.. 1859-1924.» Після довгого забуття ім'я Горського знову привернуло увагу на початку XXI століття польського дипломата у Харкові Гжегожа Серочинського, який провів велику дослідницьку працю у місті по відродженню здобутку цього значущого для харківської музичної культури і культури наших країн Польщі і України фігури. У своїй статті «Konstanty Antoni Gorski – artysta zapomniany» він наново знайомить сучасний світ з особистістю цього митця.

Свій вагомий внесок у висвітленні інформації і відновленні зацікавленості широкої публіки внесли роботи Михаїла Жура і співавтора цієї статті «Okres charkowski w życiu Konstantego Goskiego» і «Zapomniany kompozytor. Charkowski okres w życiu Konstantego Gorskiego», надруковане в польських виданнях.

Мета статті. Розкриття цінності творчого доробку митця для розширення обізнаності про цього музиканта і діяча, уродженця Литви, який майже тридцять років свого життя і діяльності музиканта виконавця, композитора і педагога

присвятив служінню харківській богемі, і поглиблення знання про об'єктивний стан музичного життя у місті Харкові і роль представників національних меншин, що мешкали на цій території у той період, в його розвитку і розмаїтті.

Виклад основного матеріалу. Зміни та події, які вражали світ наприкінці XIX початку XX століття зумовили активну міграцію окремих людей і цілих народів. Не були виключенням з цього процесу і діячі найрізноманітніших галузей культури і мистецтва. Харків, як місто, що стоїть на перетині доріг і інтересів, з широко розвинутими галузями людської діяльності, завжди вирізнялося властивою йому демократичною атмосферою. І власне цим місто приваблювало велику кількість митців різного напрямку і рівня.

Харків кінця XIX початку XX століття був розвиненим культурним центром півдня Росії, в якому діяли Харківське відділення російського Імператорського товариства, Музичне училище і при ньому музичний і естрадний театри, приватні музичні навчальні заклади, музичні магазини тощо. Музику викладали в усіх вищих навчальних закладах міста. Сюди приїжджали на гастролі російські, німецькі, польські, чеські, італійські, французькі музиканти. А звучання прізвищ музикантів, які мешкали у той період у нашому місті, красномовно говорить про широку географію походження харківської богемі.

Серед нотних зборів Харківської міської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки імені К. Станіславського виявилися декілька видань з іменами польських композиторів, що свідчить про наявність споживацького запиту на музичну літературу на цій мові. Замовником вокальної музики на польській мові виступає численне польське суспільство, яке провадить інтенсивне музичне життя в середині себе. Офіційно такого товариства, як у німців і французів, у поляків не існувало, адже поляки були на той час громадянами Російської Імперії, але польських сімей у Харкові мешкало

чимало. Всі вони вели життя зовнішньо підпорядковане Імперській владі, але внутрішньо дбайливо зберігали національні традиції, мову і культуру. Великою прихильністю польського середовища користувалася родина польських музикантів Шпаківських: батька та двох його синів - скрипаля Миколи Шпаковського та піаніста Тимофія Шпаковського, які з великим успіхом виконували польську музику в концертах на сценах Харкова.

Зі сторінок харківських музичних видань того часу мазурок, вальсів, полонезів, пісень на польській мові народного походження і польських поетів до нас говорять численні польські прізвища: Скробанський, Колокольницький, Карпачевський, Яницька, Ідзіковський... цілий ряд відомих музикантів, чиї імена нерозривно пов'язані із загальноєвропейською та слобожанською культурою. Вони плідно працювали в нашому місті на початку ХХ століття далеко від батьківщини, і, залишаючись частиною життя далекого від рідного краю Харкова, любили і дбайливо зберігали свою мову, літературу, музику, і не тільки зберігали, але й створювали нові гатунки.

В 1890 році польське товариство збагатилося ще одним культурним діячем, який прибув на запрошення на посаду викладача по класу скрипки Харківського музичного училища директором Іллею Слатінім. Це був Костянтин Горський, якого вважали видатним скрипалем як в Росії, так і в Європі. Він поселився в нашому місті на наступні майже 30 років. Своєю творчістю в галузі виконавства та композиції Костянтин Горський зробив свій вагомий внесок у розвиток культури Харкова того часу, з ентузіазмом підіймаючи величезний пласт хорової та камерно-інструментальної культури нашого міста.

Якщо проаналізувати життя Костянтина Горського, можна простежити три його періоди. Це цікавий матеріал для більш об'ємної наукової роботи, враховуючи той історичний фон, який вплинув на наш об'єкт, і його тісне співробітництво з видатними діячами світової культури та мистецтва, які були свого роду культурними символами того періоду.

Перший із трьох періодів життя скрипаля і композитора - це період формування Костянтина Горського як музиканта та виконавця, як свідчення інтернаціональності та безмежності справжнього мистецтва.

Костянтин Антоній Горський народився в місті Ліда 13 червня 1859 року в сім'ї відомого в тих краях дворянина. Після закінчення філологічної гімназії він обрав керунком всього свого життя мистецтво гри на музичних інструментах. Музи-

кування активно культивувалося в батьківському домі. Батько Горського Кипріян був відомий своїми сонатними концертами з російським піаністом Сафоновим, де він грав на віолончелі, а його сестра Ядвіга, у майбутньому дружина відомого польського діяча, подавала надії як піаністка.

Костянтин Горський продовжив навчання гри на скрипці у Варшаві в одного з найвідоміших педагогів того часу А. Кінського, учня Н. Паганіні, а пізніше вже в санкт-петербурзькій консерваторії у педагога Л. Ауера, де був відзначений великою срібною медаллю і яку закінчив у 1881 році в статусі «вільного художника». Дев'ять років молодий музикант витрачає на пошуки «свого» місця в культурно-музичному колі Російської імперії, переїжджаючи з міста до міста – Астрахань, Саратов, Пенза, Тіфліс.

Харків того періоду – це розвинений центр культурного та художнього життя, де зосередилися численні вихідці з польських земель та існувала польська діаспора. А саме бажання бути ближчими до своїх співвітчизників і зумовило вибір Горського, його місце роботи та проживання. 1 вересня 1890 року Горський, покинувши Кавказ, а, точніше, Тіфліс, приступає до праці у Музичному училищі.

Другий, харківський, період життя виконавця та композитора Горського - це час його активної діяльності як старшого ординарного викладача за класом скрипки в музичному училищі, громадського діяча, диригента симфонічного оркестру, керівника церковного хору римо-католицької парафії, і, насамперед, соліста-виконавця і виконавця камерного ансамблю, вельми улюбленого та шанованого публікою.

Горський-музикант виступає перед нами зі сторінок сучасної йому преси як талановитий педагог, який присвятив викладанню у Музичному училищі майже тридцять років і підготував багато відомих на той час виконавців: Прессер, Воскобойников, Заславський, Фельд, Свирський тощо.

Наступним успішним амплуа Костянтина Горського виступає його виконавська діяльність як соліста і камерного виконавця. Змінювалися прізвища його партнерів по ансамблю, тільки прізвище Горського звучало незмінно: тріо Горвиці, Горський, Глазер; квартет Горський, Дочевський, Кучер, Глазер; або Горський, Букини, Бринкбок, Белоусов. Найбільш плідним в творчому плані колективом став міжнародний ансамбль-квартет струнних інструментів імені Горського у складі його і ще трьох виконавців, чехів за походженням Дачевського, Глазера та Кучера, у якому Костянтин Антоній грав і скрипку. На протязі своєю бага-

толітньої концертної діяльності педагога Музичного училища неодмінно пропагували найкращі зразки європейської музики і сприяли розвитку музичного просвітництва у Харкові. Одна з харківських газет того часу «Южний край» так відобразила у своїх публікаціях громадську думку: «За багато років (К. Горський) показав себе чудовим та досвідченим артистом» і в іншому місці: «Горський - відомий своєю художньою грою широким смичком, витонченим фразуванням і блискучою технікою» (Żur, Kozeniaszewa, 2004:130) Нагородою за віддану працю та посвяту себе мистецтву стали два ордени Святого Станіслава III ступеня та святої Анни III ступеня, отримані відповідно у 1897 та 1905 роках.

Наступною гранню багатообдарованої особистості Костянтина Горського стала його композиторська діяльність. Так, до урочистого святкування двадцятип'ятиріччя Харківського відділення Імператорського російського музичного товариства у 1896 році він пише Урочисту кантату, яка була виконана з великим успіхом.

Власне через талант композитора найяскравіше проступає його громадська позиція, релігійна визначеність і, головне, приналежність, любов і самовизначення щодо своєї істинної батьківщини, своєї національності і своєї особистості.

Вихований у традиціях польського романтизму, закоханий у поезію Міцкевича, Тетмайєра і Конопницької, він зізнавався в любові до Батьківщини, цитуючи слова свого найулюбленішого поета Л. Кондратовича: « О Литва моя свята, о мій рідний край...наймиліші мені твої пустелі, твій простір глухий...» (Żur, Kozeniaszewa, 2008:115). Глибока любов до далекої вітчизни, яка не мала можливості у повному обсязі проявитися назовні, у Горського-композитора вилилась у досконалу форму його музичної творчості пісенні гатунки - їм створено майже 100 романсів та пісень. Польською мовою на вірші польських поетів вони звучали в будинках, де збиралися поляки Харкова, і заглиблювали слухачів в атмосферу дитинства і рідного душі оточення. Збірка «12 пісень на тексти польських поетів», кожна з яких присвячується окремим особам, були видані і досі зберігаються у зібранні Харківської міської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки ім. К. Станіславського: «Zaszumiał las», «Wiosenny Mazurek» і «Pieśń żalu» - К. Тарасевичу, «Kujawiak» - сестрам Зданович, «Dokiedy bym móg» - п. А. Штральковській, «Dola» і «Ach, nie tak jest ciężka droga» - співачці, яка часто виконувала твори Горського у концертах, М. Пржикуцькій, «Droga daleka...» - своїй дружині Анні.(Gorski K., 1914)

У 1901 році, натхненний думкою про національне відродження Польщі, Горський пише героїчну польську оперу «Маргер», яка була видана в 1905 році, і, за причиною ускладнення політичної ситуації, так і не була поставлена ані в Харкові і ані ніде в Російській Імперії. В 1909 році автор подарував клавир своєї опери «високо талановитому художнику, милому і дорогому колезі», співробітнику по Музичному училищу А. Беншу, і, власне, цей екземпляр і зберігається в Харківській міській спеціалізованій музично-театральній бібліотеці ім. К. Станіславського. Опера була поставлена лише значно пізніше, в абсолютно інших умовах, у Познані в 1927 році вже після смерті свого автора.

За основу композитор використав сюжет поеми Л. Кондратовича «Маргер», більш відомого під псевдонімом В. Сирокомля. Останній писав лібрето ще для самого С. Монюшки в 1853 році, і в переробленому варіанті В. Вальгером воно потрапило до Костянтина Горського. Дія опери відбувається у Литві 14 століття. Литовський князь Маргер обіцяє своєму народу, що буде захищати його перед навалою тевтонських лицарів, і закликає допомогти йому. Опера закінчується загибеллю головного героя і його дочки. (Gorski K., 1905:5-7)

Тема боротьби і пожертвування себе справі визволення від російських загарбників від самого початку поділу Польщі і зникнення її з мапи Європи просякала думки і серця польської громади не тільки в Харкові, але у всій Російській Імперії. Тому і Костянтин Горський як справжній син польського народу не міг пройти поруч цієї ідеї.

Навіть найупередженіша музична критика того часу не змогла обійти стороною або замовчати ті характерні риси, якими була пронизана його творчість. Одна з газет того часу так відзначала: «Композитор є прив'язаний до свого національного коріння і підтримує у своїй композиторській діяльності живий зв'язок з рідною національністю. Про це красномовно говорять його твори, серед яких переважають твори на польські тексти та тематично пов'язані з польською культурою» (Żur, Kozeniaszewa, 2004: 133). В цьому контексті не можна не згадати також і симфонічну поему «На Олімпі» за мотивами роману Сенкевича «Зачароване коло».

Харківська преса того часу, на сторінках якої, як у дзеркалі, відображалася громадська думка, що була відзначена толерантністю та демократизмом, так відгукувалася про багаторазові виконання симфонічної музики Горського: «В музичній картині за легендою Сенкевича «На Олімпі» поетично зображується зіткнення античного світу

з християнським, та при концертному виконанні без супроводжуючих живих картин рельєфно вимальовується її симпатичні музичні сторони. У користуванні струнними інструментами в оркестрі особливо відчувається рука артиста скрипаля Горського, який вміє вилити горе і радість, вкласти душу не тільки свою скрипку, але й у весь оркестровий твір, дотримуючись того ж самого мелодійного стилю в оркестрових і вокальних творах. (Симфонічна поема) «На Олімпі» є незмінно виконувана на симфонічних зборах міста» (Żur, Kozeniaszewa.2004:133).

Доторкнемося до його наступної грані - громадського діяча і глибоко віруючого прихожанина римо-католицької церкви. Не можна оминати факт його тісної співпраці з нею, а той момент, що він став засновником відомого на той час на півдні Росії польського церковного хору, навіть вимагає особливої уваги.

Як глибоко віруюча людина, він був активним і в духовному житті, а неабиякий талант організатора і художника не тільки не заважав розвитку його духовності, але й навпаки, допомагав реалізувати його намір служити Богу і людям. Як керівник хору, ще й староста католицької парафії, Горський організовував благодійні концерти та зустрічі, заробіток від яких передавав на користь віруючих римо-католицького обряду. Свідченням цього може бути ціла низка благодійних заходів, виступів і концертів зі своїм хором: панахида по видатному художнику Генріху Семирадському, з нагоди смерті в Італії Джузеппе Верді, організація низки концертів на користь римо-католицької церкви, духовних концертів, участь в урочистому богослужінні на честь єпископа Лютеранської церкви Ю. Кеслера, диригування оркестром духових інструментів в Лютеранській церкві, в концерті на користь польського комітету допомоги жертвам війни тощо.

Костянтин Горський пише музику до Святих літургій, також відомі й інші його музичні твори на релігійні тексти, в тому числі і для органу. Після декількох років відданої роботи в католицькій парафії харківська газета «Ранок» писала: «Костянтин Горський присвятив багато часу та праці для організації музичної частини богослужінь місцевої католицької церкви, та, пристосувавшись до місцевих умов, досяг великих успіхів» (Żur, Kozeniaszewa, 2008:115). І далі: «Аматорський хор у кількості 35 чоловік чисто і з відтінками виконав латинською мовою нову месу. Цей твір, як і попередні, що вже звучали раніше, написані зрозумілою музичною мовою, простою і мелодійною, в ній відчувається побожний католик, який добре

знає і любить свій обряд» (Żur, Kozeniaszewa, 2008:116)

У 1915 році Костянтин Горський відсвяткував свій двадцятип'ятирічний ювілей музичної, артистичної та педагогічної діяльності в нашому місті.

На ювілейному вечері струнний ансамбль-квартет у новому складі виглядав так: ювіляр - І скрипка, В. Бегановський, учень відомого скрипаля професора Шевчика, - II скрипка, С. Піхор, професор краківської консерваторії і соліст філармонії – альт, Ю. Шефський, перший пульти Київського симфонічного оркестру, - віолончель.

Рецензія на цей концерт мала характер своєрідного підбиття підсумків цілого періоду в житті композитора та виконавця. Газета «Южний край» писала: «Публіка шумно вітала гру квартету. Завдяки перипетіям воєнного часу в Харкові помічено порядний приплив хороших підходящих партнерів. А значний успіх, що супроводжував концерт, слід віднести до високих професійних якостей квартету. Бездоганна зіграність, тонка детальна обробка, художність виконання, солідарність, якої проникнутий весь ансамбль, свідчить про достоїнства як кожного окремо виконавця, так і особливо про великий артистичний талант керівника квартету К. Горського» (Żur, Kozeniaszewa,2004:132)

Вибухнула революція 1917 року. Під її впливом глобальні зміни в політичній та економічній ситуації в Росії, на її півдні та в Харкові розставили свої акценти, змінили долі людей і народів, відсутності розвитку культури далеко назад.

В умовах громадянської війни, що насунулася, і національного визволення свого народу, можливо, не сприймаючи виниклих умов для продовження своєї артистичної та педагогічної діяльності, Костянтин Горський у 1919 році повертається до Польщі.

Саме з цього моменту починається останній найсумніший період життя художника, який став жертвою Революції. Повернення додому було затьмарено ставленням до так званих «нових поляків», для яких зазвичай не знаходилося місця роботи. Їх долю розділив і Горський, який після приїзду в пошуках роботи звернувся до директора Варшавської консерваторії Е. Блунарського і отримав відмову. Протягом трьох років він був змушений, щоб не вмерти з голоду, працювати тапером у кінематографі на Варшавському Новому Світі.

Пізніше Горський переїжджає до Познані, де зайняв місце концертмейстера у Великому театрі. Цей період є відзначений увагою і любов'ю багатьох його шанувальників, але він тривав недовго.

В посмертній статті, присвяченій Горському в міській газеті «Ритм» за 31 травня 1924 року,

що видавалася в Познані Центральним органом Союзу організації польських музикантів, ми читаємо: «Горський був широко відомий не тільки як скрипаль віртуоз з найвищого рівня, але і як чудовий педагог і композитор»(Wrocki,1924:148) А в газеті «Ранковий огляд» читаємо щирі і повне жалю слова: « Образ Горського був би неповний, якби ми замовчали про неординарні для свого середовища достоїнства характеру покійного... Спокійний працюючий скромний...він міг присвятити себе іншим. Йому була чужа заздрість, якість, що так часто зустрічається в артистичному середовищі. Крім того, він ніколи, коли перебував в еміграції, не беріг свого таланту для полегшення долі співвітчизників». (Wrocki,1924:148)

Висновки. Костянтин Антоній Горський як особистість і митець, являє собою яскравий зрінець представника національних меншин, що мешкали у Харкові, і визначали демократизм, інтернаціональність і культурне розмаїття художньої атмосфери міста. Його ім'я все частіше з'являється в концертних програмах харківських і польських музикантів, а творчість все більше приваблює прихильників. Вони вже не окреслені національною приналежністю, бо високе мистецтво, до якого належить творчий здобуток цього польського митця, що за волею долі присвятив свої найкращі і найбільш плідні роки життя місту Харкову, мусить належати всім, в серці кого відбивається його краса.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Edward Wrocki. Konstanty Gorski. Zycie i działalność. 1859-1924. Warszawa,1924. 150 s.
2. Gorski K. 12 Pieśni, do słów M. Konopnickiej, W. Syrocomli, Zd. Debickiego i in. Na M-Sopran lub tenor y towarzyszeniem Fortepianu / Własność autora. Bez wydawcy, 1914.
3. Gorskiy K. Margier – opera dramatyczna. Wyciąg fortepianowy ukazał się drukiem w 1905 roku w Petersburgu, 1905.
4. Michał Żur, Irena Kozeniaszewa, Okres charkowski w życiu Konstantyna Gorskiego, [w:] Diaspora polska w Charkowie. Historia i współczesność, Charków 2004, s. 130–134.
5. Michał Żur, Irena Kozeniaszewa, Zapomniany kompozytor. Charkowski okres w życiu Konstantego Gorskiego, [w:] Znad Wilii, nr 3 (35), Wilno 2008, s. 115–117.
6. Konstanty Gorski, Utwory odnalezione, Zebrał i wstępem opatrzył Grzegorz Seroczyński, Charków 2010, ss. 248.
7. Grzegorz Seroczyński, Konstanty Antoni Gorski – artysta zapomniany, [w:] „Gazeta Festiwalowa” nr 1 (34), Białystok 2009.

REFERENCES

1. Edward Wrocki. (1924) Konstanty Gorski. Zycie i działalność. 1859-1924. [Life and activities. 1859-1924] Warszawa, 150 s. [in Polish]
2. Gorski K. (1914) 12 Pieśni, do słów M. Konopnickiej, W. Syrocomli, Zd. Debickiego i in. Na M-Sopran lub tenor z towarzyszeniem Fortepianu / Własność autora. [12 song with words M. Konopnickiej, W. Syrocomli, Zd. Debickiego and others. For the voice M-Sopran or tenor accompanied piano / Property of the author.] Bez wydawcy [in Polish].
3. Gorskiy K. (1905) Margier – opera dramatyczna. Wyciąg fortepianowy/ [Margier – opera dramatic. Piano clavier.] Petersburg. [in Polish]
4. Michał Żur, Irena Kozeniaszewa. (2004) Okres charkowski w życiu Konstantyna Gorskiego, [The Kharkiv period in life Konstanty Gorski] Diaspora polska w Charkowie. Historia i współczesność, Charków, s. 130–134.[in Polish]
5. Michał Żur, Irena Kozeniaszewa. (2008) Zapomniany kompozytor. Charkowski okres w życiu Konstantego Gorskiego. [Forgotten composer. The Kharkiv period in life Konstanty Gorski] Znad Wilii, nr 3 (35), Wilno, s. 115–117. [in Polish]
6. Grzegorz Seroczyński. (2010) Konstanty Gorski, Utwory odnalezione. [Konstanty Gorski. Works found.] Zebranie i wstęp. Charków, ss. 248. [in Polish]
7. Grzegorz Seroczyński.(2009) Konstanty Antoni Gorski – artysta zapomniany. [Konstanty Gorski – a forgotten artist] „Gazeta Festiwalowa” nr 1 (34), Białystok. [in Polish]

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

